

ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО И ПРОЦЕСС

УДК 347.9

ОКРЕМІ ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ЗАХИСТУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Олександр БІГНЯК,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено аналізу сутності корпоративних прав і ризиків власника, який придбав корпоративні права шляхом їх викупу через систему електронних торгів, що були арештовані державною виконавчою службою. Аналізується судова практика з урахуванням змін до законодавства про виконавче провадження, обґрунтовуються пропозиції в частині вдосконалення національного законодавства.

Ключові слова: корпоративні права, захист корпоративних прав, виконавче провадження, частка в статутному капіталі, права учасника товариства, добросовісний набувач, майнові права, особисті немайнові права.

SPECIFIC THEORETICAL AND APPLIED PROBLEMS OF DEFINITION OF CORPORATE RIGHTS AND CORRESPONDENCE IN EXECUTIVE PROCEEDINGS

Oleksandr BIHNIAK,
Doctor of Law,
Associate Professor of the Department of Intellectual Property Rights and Corporate Law
of the National University "Odessa Law Academy"

SUMMARY

The article is devoted to the analysis of the essence of corporate rights and risks of the owner, who acquired corporate rights through a buyout through the electronic trading system at the stage of enforcement proceedings. The judicial practice is analyzed taking into account the changes in the legislation on enforcement proceedings, the proposals for improving the national legislation are justified.

Key words: corporate rights, protection of corporate rights, enforcement proceedings, share in the authorized capital, rights of the company participant, bona fide purchaser, property rights, personal non-property rights.

Постановка проблеми. Становлення в Україні ринкової системи господарювання з розвинутим приватним сектором пов'язане з можливістю володіти, користуватися й відчужувати корпоративні права, а в разі порушення – мати чіткі та зрозумілі механізми захисту корпоративних прав. Потреба в суттєвому зростанні ролі суб'єктів господарювання в розвитку економіки України та актуалізація корпоративних відносин зумовлюють необхідність підвищення рівня й ефективності правової регламентації питання захисту набувачів корпоративних прав за процедурою електронної системи купівлі-продажу в процесі виконавчого провадження.

З огляду на факт інтеграційних процесів і збільшення електронних сервісів організація полегшення процесу оформлення договірних відносин дала поштовх до укріплення й удосконалення вже існуючої та напрацьованої нормативно-правової бази.

Розвиток бізнес-структур та інші інтеграційні процеси потребують чіткої законодавчої регламентації корпоративних правовідносин між учасниками корпорацій, меж втручання публічного сектора та ризиків позбавлення корпора-

тивних прав через примусове відчуження задля погашення кредиторської заборгованості перед третіми особами.

Метою статті є окреслення деяких теоретико-прикладних проблем сутності й захисту корпоративних прав у виконавчому провадженні.

Стан дослідження проблеми. В Україні на сьогодні існує низка проблем, пов'язаних з інститутом захисту корпоративних прав. Проте потребує розгляду проблема захисту прав та інтересів набувача корпоративних прав у процесі виконавчого провадження в разі їх викупу через систему електронних торгів, які були арештовані державною виконавчою службою для виконання судового рішення в примусовому порядку. Варто зазначити, що проблеми захисту корпоративних прав саме під кутом зору законодавства про виконавче провадження не були досліджені.

Виклад основного матеріалу. Нагадаємо про те, що корпоративні права є майновим правом власника, відповідно, наділені ознакою алеаторності (ризиковості), у зв'язку із чим корпоративні права як сукупність правомочностей особи на певний обсяг прав можуть бути відчужені, на них може бути звернено стягнення, а також накладено арешт. Однак з огляду

на аналіз чинного законодавства та те, що корпоративні права є складовою частиною об'єкта корпоративних відносин (причому предметом відчуження буде частка в статутному капіталі, з купівлею якої автоматично до нового учасника перейдуть також корпоративні права), варто дослідити судову практику в цьому напрямі, яка є неоднозначною.

Так, у рішенні Білгород-Дністровського міськрайонного суду щодо скасування акта опису й арешту корпоративних прав від 3 липня 2017 р. № 495/4531/16-ц суд доходить висновку щодо незаконності дій старшого державного виконавця Відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Одеській області ОСОБА_2 з приводу звернення стягнення за зобов'язаннями ОСОБА_1 на корпоративні права в розмірі 67% у Приватному підприємстві «ПОДІЛЛЯ». Суд скасовує акт опису й арешту майна від 19 травня 2016 р. та постанову від 8 червня 2016 р. № 48604267 про призначення експерта – суб'єкта оціночної діяльності суб'єкта господарювання для участі у виконавчому провадженні, складені старшим державним виконавцем Відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Одеській області ОСОБА_2.

Суд, приймаючи зазначене рішення, вказує на те, що державний виконавець доходить правильного висновку, що корпоративні права є сукупністю майнових і немайнових прав, однак допускається помилка, включаючи немайнові права до об'єктів, на які може бути звернено стягнення та накладено арешт. Посилаючись на ст. 100 Цивільного кодексу України, відповідно до якої право участі в товаристві є особистим немайновим правом і не може окремо передаватися іншій особі, суд доходить висновку щодо протиправності дій державного виконавця під час складання акта опису та арешту корпоративних прав ОСОБА_1 у ПП «ПОДІЛЛЯ» в розмірі 67% [1].

Проте з таким висновком не погодився суд апеляційної інстанції. Суддя апеляційного суду міста Одеси А.І. Дришлюк доходить абсолютно правильного висновку в цій справі, зазначаючи, що корпоративне право, визначення якого надано спеціальним законом, за своїми ознаками є більш широким поняттям, оскільки включає право не лише на участь в управлінні господарською організацією, а й на отримання певної частки прибутку (дивідендів) цієї організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом і статутними документами.

Обґрунтовуючи своє рішення за скаргою, суд першої інстанції, посилаючись на ст. 100 Цивільного кодексу України, виходив із того, що корпоративні права за своєю природою мають немайновий характер, таким чином надаючи перевагу перед ст. 167 Господарського кодексу України та упускаючи норму, яка діяла на момент вирішення спору, а саме п. 1.8 ст. 1 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», що передбачав, що корпоративні права – це право власності на статутний фонд (капітал) юридичної особи або його частку (пай), у тому числі право на управління, отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи, а також активів у разі її ліквідації відповідно до чинного законодавства незалежно від того, чи створена така юридична особа у формі господарського товариства, підприємства, заснованого на власності однієї юридичної особи чи фізичної особи, або в інших організаційно-правових формах. Оцінивши чинне законодавство, суд апеляційної інстанції дійшов висновку про те, що корпоративне право має не лише немайновий, а й майновий характер, у зв'язку із чим має змішану природу.

На користь позиції щодо змішаного характеру корпоративних прав свідчить позиція більшості науковців – фахів-

ців із корпоративного права [2], відповідно до якої корпоративне право – це сукупність усіх прав та обов'язків, які має особа щодо конкретної юридичної особи. Конкретний зміст корпоративного права, співвідношення в ньому майнових та організаційних елементів визначається організаційно-правовою формою юридичної особи [3, с. 259].

Ототожнення категорій «корпоративні права» та «частка в статутному капіталі» тягне низку проблем на стадії виконання судових актів, а також проблем, пов'язаних із захистом корпоративних прав добросовісних набувачів частки в статутному капіталі боржника на стадії примусового виконання судового рішення.

Так, відповідно до ст. 52 Закону України «Про виконавче провадження» державний виконавець насамперед звертає стягнення на кошти боржника в гривнях та іноземній валюті, інші цінності, у тому числі кошти на рахунках і вкладах боржника в банках та інших фінансових установах, на рахунки в цінних паперах у депозитаріях цінних паперів, і лише за відсутності в боржника коштів і цінностей – на належне йому інше майно, за винятком того, на яке згідно із законом не може бути накладено стягнення.

Отже, до заходів примусового впливу було включено стягнення на корпоративні та інші права (наприклад, щодо об'єктів інтелектуальної власності, які також мають майновий характер, – ст. 10 Закону України «Про виконавче провадження»). Саме зазначеним законом передбачений спеціальний порядок реалізації майна, зокрема, у його ст. 61 регламентовано реалізацію арештованого майна (крім майна, вилученого із цивільного обороту, обмежено оборотоздатного майна), що здійснюється шляхом електронних торгів або за фіксованою ціною. Відповідно до Порядку реалізації арештованого майна, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 29 вересня 2016 р. № 2831/5, на сьогодні корпоративні права, а саме частка в статутному капіталі боржника, виставляються на продаж за принципом аукціону засобами системи електронних торгів через веб-сайт, за яким його власником стає учасник, який під час торгів запропонував за нього найвищу ціну [4, с. 179].

На практиці є низка судових справ, пов'язаних з оспоруванням дій державного виконавця щодо арешту корпоративних прав боржника, адже редакція Закону України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 р. [5], що набрала чинності 5 жовтня 2016 р., включає ст. 10, яка до заходів примусового виконання рішення віднесла також звернення стягнення на корпоративні права. Таким чином, український законодавець для усунення різнотлумачень підтвердив можливість звернення стягнення на корпоративні права в примусовому порядку.

Суди неодноразово зазначали, що відсутність чіткого механізму та/або його неузгодженість з іншими нормативними актами, прогалини й неузгодженість у законі щодо корпоративних прав не можуть бути перешкодою для виконання рішення суду. Тому в разі відмови боржника – власника корпоративних прав від добровільного виконання рішення суду державна виконавча служба зобов'язана прийняти заходи для виконання рішення суду також у порядку аналогії закону, при цьому дотримуючись гарантій, встановлених національним законом для боржника, проте з урахуванням прав кредитора, у тому числі на примусове виконання рішення суду впродовж встановленого законом строку, а також інших факторів, таких як поведінка боржника під час виконання рішення суду (у тому числі щодо добровільного погашення боргу, надання майна на реалізацію тощо) і засад розумності, справедливості й добросовісності. У свою чергу кредитор має гарантоване державою право на примусове виконання рішення суду, яким він і скористався [6].

Виходячи зі змісту ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. [7], права людини вважаються захищеними лише після повного виконання рішення суду. Невиконання судового рішення є порушенням права особи на суд. Щодо запропонованого Європейським судом з прав людини підходу до обов'язковості виконання рішення суду варто зауважити, що під час оскарження дій чи бездіяльності державного виконавця необхідно враховувати не лише гарантовані законом права скаржника – боржника в справі, а й інтереси кредитора, які також захищаються національним законом, адже вони є рівними учасниками відносин щодо виконання судового рішення. Як зазначив Європейський суд з прав людини в рішенні в справі «ОСОБА 10 проти України» (заява № 40450/04) від 15 жовтня 2009 р. (остаточне рішення від 15 січня 2010 р.), право на суд, захищене ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, було б ілюзорним, якби національна правова система договірної сторони дозволяла, щоб остаточне, обов'язкове для виконання судове рішення залишалось невиконаним на шкоду будь-якій зі сторін (див. п. 40 рішення в справі «Горнсбі проти Греції» (Hornsby v. Greece) від 19 березня 1997 р.). Ефективний доступ до суду включає право на виконання судового рішення без невинуватих затримок (див. п. 66 рішення в справі «Імобільяре Саффі проти Італії» (Immobiliare Saffi v. Italy) № 22774/93). У такому ж контексті відсутність у заявника можливості домогтись виконання судового рішення, винесеного на його користь, становить втручання в право на мирне володіння майном, як це передбачено першим реченням п. 1 ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Відповідно, необґрунтовано тривала затримка у виконанні обов'язкового для виконання судового рішення може становити порушення Конвенції (див. рішення в справі «Бурдов проти Росії» [8]).

Така ситуація вимагає вироблення єдиного підходу стосовно розуміння природи корпоративних прав, визнання корпоративного права як такого, що містить немайнові та майнові права, дає можливість звертати стягнення на частку в статутному капіталі, яка перебуває в системному зв'язку з корпоративними правами особи. Отже, варто констатувати, що корпоративні права мають речово-правову природу, оскільки тлумачаться як право власності на частку (пай) у статутному капіталі юридичної особи. Водночас речово-правова концепція корпоративних прав має істотні недоліки та вже була об'єктом критики [9, с. 15–16]. Тому виникає сумнів, чи варто внести до законодавства окремі уточнення, що стосуються відчуження корпоративних прав. Насамперед це стосується законодавства про виконавче провадження. Тому для вироблення єдиного підходу й усунення різного тлумачення пропонується змінити в ст. 10 Закону України «Про виконавче провадження» термін «корпоративні права» на термін «частка в статутному капіталі» та викласти ч. 1 п. 1 ст. 10 цього акта в такій редакції: *«Заходами примусового виконання рішень є: 1) звернення стягнення на кошти, цінні папери, інше майно (майнові права), частку в статутному капіталі, майнові права інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної, творчої діяльності, інше майно (майнові права) боржника, у тому числі якщо вони перебувають в інших осіб або належать боржникові від інших осіб, або боржник володіє ними спільно з іншими особами <...>».*

Водночас виникає низка проблемних питань, пов'язаних із захистом прав та інтересів набувача корпоративних прав у разі їх викупу через систему електронних торгів у процесі виконавчого провадження, які були арештовані державною виконавчою службою для виконання судового рішення в примусовому порядку. І в цьому разі варто звернути увагу на такі проблеми, що виникають у правозастосовній практиці та потребують детального дослідження:

– проблеми, пов'язані з оскарженням боржником дій державного виконавця за заявницьким принципом, що зумовлює умисне затягування виконавчого провадження та зловживання з боку боржника своїми процесуальними правами;

– проблема, пов'язана з позовним провадженням, що виникає за заявою позивача (боржника), який захищає порушене право за результатами відчуження корпоративних прав з електронних торгів в онлайн-режимі, що запроваджені Порядком реалізації арештованого майна від 29 вересня 2016 р. № 2831/5.

Ґрунтуючи свої доводи на матеріалах судової практики, вкажемо на непоодинокі випадки, коли позивач (боржник) обирає завідомо неправильний вид провадження, а саме позовний, у межах визнання дій державного виконавця протиправними. Отже, будучи учасником виконавчого провадження (більше того – стороною), боржник, використовуючи право на подання позову для захисту своїх прав та інтересів, розпочинає нове позовне провадження щодо захисту власності корпоративних прав, які стали предметом примусового виконання судового рішення. Проте такі позови, як правило, не містять у межах провадження основний складник – предмет позову. Адже предмет позову – це матеріально-правова вимога позивача до відповідача, яка в таких випадках відсутня.

Подібне позовне провадження № 2/522/3112/17 в справі № 522/23179/16-ц відбулося в Приморському районному суді міста Одеси під головуванням судді Н.А. Ляченко. Із суті справи предметом позову є матеріально-правова вимога позивача до державної виконавчої служби, де позивач оскаржує результати звіту про оцінку майна та посилається на неналежне повідомлення його як сторони виконавчого провадження посадовими особами державної виконавчої служби [10].

Згідно з вимогами Закону України «Про виконавче провадження» № 606-XIV (що діяв на момент спірних правовідносин у справі № 522/23179/16-ц) оскарження результатів звіту про оцінку майна не може бути предметом розгляду за правилами позовного провадження, оскільки скарги на дії державного виконавця у виконавчому провадженні подаються за порядком, визначеним процесуальними нормами про судовий контроль за виконанням судових рішень. Цей висновок знаходить своє підтвердження в Постанові Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах» від 7 лютого 2014 р. № 6 [11].

Такі вимоги розглядаються не в позовному провадженні, а як оскарження рішення державного виконавця про оцінку майна в процесуальному порядку, передбаченому розділом VII Цивільного процесуального кодексу України, оскільки є процесуальною дією державного виконавця незалежно від того, яка конкретно особа (сам державний виконавець, залучений ним суб'єкт оціночної діяльності чи особа, яка рецензувала звіт про оцінку майна) здійснювала відповідні дії, адже виконавчо-процесуальні відносини виникли між сторонами виконавчого провадження та державним виконавцем і між державним виконавцем та суб'єктом оціночної діяльності [11].

На підтвердження цієї тези Пленум Верховного Суду України в пп. 1 п. 9 Постанови «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду» від 12 червня 2009 р. № 5 зазначає, зокрема, що в позивача суд повинен з'ясувати предмет позову (що конкретно вимагає позивач), підставу позову (чим він обґрунтовує свої вимоги) і зміст вимоги (який спосіб захисту свого права він обрав). З'ясується правильність об'єднання декількох однорідних вимог, наявність у позивача інших вимог до відповідача, які можуть бути пов'яз-

зані між собою, для вирішення питання про їх об'єднання або роз'єднання (ст. 126 Цивільного процесуального кодексу України). У відповідача суд з'ясує суть заперечення проти позову та характер такого заперечення (процесуальний чи матеріально-правовий) [12].

Висновки. Неоднозначна судова практика, що склалася в останні роки в Україні, свідчить про недосконалість законодавства про виконавче провадження, а також про відсутність єдиного підходу до визначення змісту й властивостей інституту корпоративних прав, а також зумовлюється незначною кількістю наукових досліджень проблематики захисту корпоративних прав на заключній стадії судового процесу.

Таким чином, під час реалізації корпоративних прав на стадії виконавчого провадження варто передбачити чіткий механізм оперативного внесення змін до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України щодо захисту прав добросовісного набувача. Адаже з огляду на особливості відчуження корпоративних прав через торги, що закінчується підписанням протоколу, який має ознаки укладення договору купівлі-продажу, варто зазначити, що сторонами підписується не типовий договір купівлі-продажу, а сформований системною протокол. Протокол аукціону публікується в системі (на сайті) автоматично не пізніше наступного дня після завершення торгів. Електронна версія протоколу також надходить на особистий акаунт переможця й направляється до державної виконавчої служби. На підставі протоколу про проведення торгів, який надійшов на електронну адресу, виконавець складає акт про проведені торги за фіксованою ціною. Акт про проведені торги за фіксованою ціною є підставою для отримання майна в зберігача. Зазначений акт підтверджує виникнення права власності в особи, що придбала рухоме майно [4]. Крім того, Верховний Суд України в рішенні в справі № 3-242гс16 також зазначив, що відчуження майна з електронних торгів прирівнюється до укладення звичайного договору купівлі-продажу, і такий договір може визнаватися недійсним виходячи із загальних положень Цивільного кодексу України [14].

З огляду на те, що корпоративні права є особливим майновим правом, яке зумовлює виникнення в особи сукупності не лише права на річ, а й низки немайнових прав, таких як право на участь у загальних зборах товариства, право голосу тощо, на сьогодні відсутня правова регламентація процедури внесення змін до статуту підприємства, введення фізичної особи – набувача корпоративних прав у разі купівлі-продажу частки в статутному капіталі через електронні торги в онлайн-режимі, що запроваджені Порядком реалізації арештованого майна від 29 вересня 2016 р. № 2831/5.

Такий стан залишає незахищеним набувача корпоративних прав, а Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» не враховує взагалі можливість такого відчуження, віддаючи перевагу обов'язковості нотаріального засвідчення справжності підпису [13]. У зв'язку із цим із метою захисту інтересів добросовісних набувачів корпоративних прав пропонується Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» узгодити з положеннями законодавства про виконавче провадження; на рівні Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України необхідно закріпити імперативну норму стосовно обов'язкових вимог до змісту установчих документів юридичних осіб, з питання врегулювання відносин між засновниками/учасниками в разі викупу корпоративних прав через систему електронних торгів, адже право на частку в статутному капіталі зумовлює зміну складу учасників (засновників) юридичної особи, складу органів управління, а також інші ґрунтовні питання, які в подальшому можуть вплинути на майновий складник набувача корпоративних прав.

Список використаної літератури:

1. Ухвала Білгород-Дністровського міськрайонного суду Одеської області від 3 липня 2017 р. в справі № 495/4531/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67648648>.
2. Крупчан О.Д. Публічні і приватні засади в корпоративному праві України: правові питання. Вісник Академії правових наук України. 2004. № 2(37). С. 71–79.
3. Кравчук В.М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. К.: Істина, 2005. 720 с.
4. Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна: Наказ Міністерства юстиції України від 29 вересня 2016 р. № 2831/5 / Міністерство юстиції України. Офіційний вісник України. 2016. № 76. С. 179.
5. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 30. Ст. 542.
6. Ухвала апеляційного суду Одеської області від 17 жовтня 2017 р. в справі № 495/4531/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69748248>.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. К.: Поліграф – Експрес, 2008. С. 6.
8. Рішення Європейського суду з прав людини в справі «Бурдов проти Росії» від 7 травня 2002 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/980_045.
9. Глусь Н.С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2000. 23 с.
10. Ухвала Приморського районного суду міста Одеси від 28 вересня 2017 р. в справі № 522/23179/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69196999>.
11. Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 7 лютого 2014 р. № 6. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0006740-14>.
12. Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду: Постанова Пленуму Верховного Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 12 червня 2009 р. № 5. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-09>.
13. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
14. Електронні торги із реалізації нерухомого майна не повинні проводитись, якщо звіт про оцінку цього майна, який дійсний 6 місяців, втратив чинність. URL: http://protokol.com.ua/ua/vsu_elektronni_torgi_iz_realizatsii_neruhomogo_mayna_ne_povinni_provoditits_yakshcho_zvit_pro_otsinku_tsogo_mayna_yakiy_diysniy_6_misyatsiv_vtrativ_chinnist/.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Бігняк Олександр Валентинович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права Національного університету «Одеська юридична академія»

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Bihniak Oleksandr Valentynovich – Doctor of Law, Associate Professor of the Department of Intellectual Property Rights and Corporate Law of the National University “Odessa Law Academy”